

Asia: VN/17688/2021

Työryhmän selvitysluonnos: datanhallinta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano

Oletteko samaa mieltä datanhallinta-asetuksen sisällön kuvauksesta? Vaatiiko jokin kohta mielestänne lisää selvennystä, jotta pystytte soveltamaan datanhallinta-asetusta?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Oletteko samaa mieltä nykytilan arvioinneista? Miten datanhallinta-asetus vaikuttaa toimintaanne?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Vapaamuotoiset huomiot selvityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Datanhallinta-asetuksen tavoitteena on luoda datan hallinnalle kehys, joka lisäisi datan saatavuutta vahvistamalla luottamusta datan välittäjiin ja yhtenäistämällä datan jakamisen menettelyitä koko EU:n alueella. Tavoitteena on luoda yhteentoimivat datan sisämarkkinat.

Datanhallinta-asetuksessa vahvistetaan muun muassa edellytykset, jotka koskevat julkisen sektorin hallussa olevien tiettyjen datan luokkien uudelleenkäyttöä unionissa. Asetus ei velvoita julkisen sektorin elimiä sallimaan datan uudelleenkäyttöä eikä vapauta julkisen sektorin elimiä unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisista salassapitovelvoitteistaan. Asetus ei myöskään rajoita yleistä turvallisuutta, puolustusta ja kansallista turvallisuutta koskeviin toimiin liittyvää jäsenvaltioiden toimivaltaa.

Tietosuojasäätelystä

Kuten selvitysluonnoksessa on tuotu esiin niin datanhallinta-asetuksen mukaan henkilö-tietojen suojaa koskevaa unionin ja kansallista lainsäädäntöä on sovellettava kaikkiin datanhallinta-asetuksen yhteydessä käsiteltäviin henkilötietoihin. Datanhallinta-asetus ei rajoita EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen, unionin elinten tietosuoja-asetuksen, sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin eikä rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamista. Tämä kattaa myös valvontaviranomaisten valtuudet ja toimivallan. Olennaista on, että jos datanhallinta-asetuksen säännökset ovat ristiriidassa henkilötietojen suojaa koskevan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti hyväksytyyn tai kansallisen lainsäädännön säännösten kanssa, olisi sovellettava asiaan kuuluvaa henkilötietojen suojaa koskevaa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä. Datanhallinta-asetuksella ei luoda oikeusperustaa henkilötietojen käsittelylle eikä sillä muuteta edellä mainituissa säädöksissä säädettyjä velvollisuuksia ja oikeuksia.

Käytännössä jokaisella julkisen sektorin elimellä on hallussaan datanhallinta-asetuksessa tarkoitettua suojattua dataa, kuten henkilötietoja. Jatkossa on erityisesti tunnistettava se, että samaan viranomaisen hallussa olevaan tietoon voidaan soveltaa eri säädöksiä tilanteesta riippuen.

Datanhallinta-asetus soveltuisi silloin, kun sen soveltamisalassa olevia tietoja on asetettu saataville. Kun näiden saataville asetettujen tietojen uudelleenkäyttöä pyydetään, on pyyntö käsiteltävä ja uudelleenkäyttö toteutettava datanhallinta-asetuksen mukaisesti.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Puolustusvoimien pysyvissä ja tila-päisissä rekistereissä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleislakina henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018) ja erityislakina henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019). Näissä rekistereissä tapahtuva käsittely muodostaa yli 90 % kaikista Puolustusvoimien käsittelytarkoituksista.

Puolustusvoimien henkilötietojen käsittelyssä EU:n tietosuoja-asetuksen 2016/679 ja tietosuojalain (1050/2018) soveltamisalan piiriin jää pääosin henkilötietojen käsittely työnantajatoiminnassa, Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksen ja tutkimuksen järjestämisessä, tiedonhallinnan järjestämisessä, työterveydenhuollossa, kirjastotoiminnassa sekä eräät yksittäiset viestinnälliset ja logistiset rekisterit.

Viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta

Selvitysluonnoksessa todetaan, että ”Datanhallinta-asetus edellyttää, että tietosuojaviranomaiset, kansalliset kilpailuviranomaiset, kyberturvallisuudesta vastaavat viranomaiset ja muut asiaankuuluvat alakohtaiset viranomaiset kehitettävät vahvaa yhteistyötä, vaihtavat niiden tehtävien hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot sekä varmistavat datanhallinta-asetuksen mukaan tehtyjen päätösten johdonmukaisuuden.”

Tämä yhteistyövelvoite tulee suoraan datanhallinta-asetuksesta ja sen todetaan selvityksessä koskevan Suomessa ainakin Tietosuojavaltuutettua, Liikenne- ja viestintävirastoa sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastoa. Kansallisen liikkumavaran piiriin kuitenkin jää, miten tämä yhteistyö järjestetään. Edelleen todetaan, että viranomaisilla on jo lähtökohtaisesti säädetty tietojensaantioikeudet tehtäviensä hoitamiseksi. Niiden perusteella viranomaisten pystyvät vaihtamaan tietoja keskenään. Tämän lisäksi paikoin on säädetty erinäisistä kuulemis- ja tiedottamisvelvollisuuksista. Selvitysluonnoksessa esitetään myös harkittavaksi, riittääkö tapauskohtainen tietojenvaihto vai tuleeko yhteistyö institutionalisoida erityisin menettelyin.

Viranomaisten välistä tietojenvaihtoa tarkastellaan hallituksen esityksessä (HE 243/2022 vp) laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 29 §:n ja henkilötietojen käsittelystä poliisi-toimessa annetun lain 22 §:n muuttamisesta. Ehdotettu sääntely on tarkoitettu sovellettavaksi poikkeuksellisissa, erityisen vakavissa tietoturvaloukkaustilanteissa. Valmistelun yhteydessä todettiin, että normaalitilanteissa perustuslailliset, oikeusturvaan ja viestinnän luottamuksellisuuteen liittyvät seikat asettavat rajoituksia tietojenvaihdolle, jolloin erityissääntelyä tarvittaisiin viranomaisten yhteistoiminnan nopeuttamiseksi ja selkeyttämiseksi.

Lopuksi

EU:n uusi datalainsäädäntö tulee sääntelemään tietojen luovutusta ja siirtoa, tekoälyä sekä digitaalisia alustoja, etenkin digitaalisten markkinoiden suurimpia toimijoita.

Uuden sääntelyn ei ole tarkoitus sivuuttaa tietosuoja-asetusta, joten näiden yhteensovittaminen on välttämätöntä. Merkitys tulee olemaan suuri, esim. data-asetus tulee soveltumaan laajasti erilaisiin toimijoihin sektoriin katsomatta. Tämä tulee huomioida käytännön työssä.

Nordström Hanna
Puolustusministeriö

Nurminen Minnamaria
Puolustusministeriö